

Sygn. akt III CSK 79/05

POSTANOWIENIE

Dnia 13 stycznia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

Protokolant Bożena Nowicka

w sprawie z wniosku J.G. „B. i ZP.” S.A.

przy uczestnictwie "C." S.A. i Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa

o rejestrację w Rejestrze Przedsiębiorców,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 13 stycznia 2006 r.,

skargi kasacyjnej uczestnika - Skarbu Państwa Ministra Skarbu Państwa

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 20 maja 2005 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 30 września 2004 r. wpisał do Krajowego Rejestru Przedsiębiorców Spółkę Akcyjną J.G. „B. i ZP.” i jednocześnie dokonał wpisu o zmianie statutu Spółki i kapitału zakładowego oraz wpisu obejmującego skład zarządu i rady nadzorczej. Sąd ten ustalił, że w dniu 21 listopada 2003 r. odbyło się nadzwyczajne walne zgromadzenie akcjonariuszy, na którym był reprezentowany cały kapitał zakładowy. Wszystkie akcje na okaziciela zostały przed zgromadzeniem zdeponowane u notariusza, który na tę okoliczność wystawił stosowne zaświadczenie. Akcje te zostały w 2003 r. wydane przez Skarb Państwa spadkobiercom przedwojennych właścicieli na mocy ugody sądowej. W ocenie Sądu I instancji wolne zgromadzenie akcjonariuszy wyznaczone na dzień 21 listopada 2003 r. było władne do podejmowania uchwał i uchwały podjęte na tym zgromadzeniu mogły stanowić podstawę do dokonania wpisów w rejestrze.

Uwzględnieniu wniosku nie sprzeciwiały się też zarzuty uczestników postępowania Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Skarbu Państwa i Spółki Akcyjnej C. dotyczące braku podstaw prawnych do wydania akcji spadkobiercom ich przedwojennych właścicieli, gdyż w świetle art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym kwestia ta nie wchodziła w zakres kognicji sądu rejestrowego. Nie stanowił też przeszkody do dokonania wpisu fakt, że po dokonanej denominacji wysokości kapitału zakładowego był on niższy niż odpowiadający wymogowi określonemu w art. 308 k.s.h. Na wnioskodawcę został bowiem nałożony obowiązek dostosowawczy w oparciu o treść art. 624 § 2 k.s.h.

Po rozpoznaniu apelacji Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa Sąd Okręgowy w K. postanowieniem z dnia 20.05.2005 r. apelację tę oddalił. Uznając za zasadny zarzut sprzeczności ustaleń faktycznych z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego dotyczący podmiotu wydającego akcje spadkobiercom ich właścicieli Sąd Okręgowy przyjął, że był nim Narodowy Bank Polski, a nie Skarb Państwa. W pozostałym zakresie Sąd ten podzielił ustalenia faktyczne Sądu I instancji oraz jego ocenę prawną.

Uznał za nieuzasadniony zarzut naruszenia art. 308, 612, 623 i 624 k.s.h. oraz art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym przez wpisanie do rejestru spółki akcyjnej, której kapitał zakładowy był niższy niż określony w art. 308 k.s.h., podobnie jak wartość nominalna akcji, w sytuacji, gdy treść art. 623 i 624 k.s.h. przewidywała okresy dostosowawcze do spełnienia wymogów wynikających z brzmienia przepisów k.s.h. i jednocześnie przepisy te przewidywały inną sankcję niż odmowa dokonania wpisu w przypadku niewykonania przez spółkę obowiązków dostosowawczych. Za taką oceną przemawiały również przepisy przejściowe do ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym (art. 7 ust. 1, art. 8 i art. 9 § 2). Przepisy te nakładały na wnioskodawcę obowiązek uzyskania wpisu do rejestru przedsiębiorców, nie uzależniając wykonania tego obowiązku od dokonania jakichkolwiek czynności związanych z doprowadzeniem do zgodności z prawem dotychczasowych postanowień Statutu. Dlatego też ujawnienie w rejestrze dotychczasowej wysokości kapitału zakładowego i wartości nominalnej akcji nie naruszało żadnego z obowiązujących przepisów. W ocenie sądu I instancji zakres kognicji sądu rejestrowego regulowany przez art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym nie dawał podstaw do rozstrzygnięcia sporu o prawo do akcji dających prawo do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu akcjonariuszy spółki akcyjnej.

Nie zasługiwały również na uwzględnienie złożone przez apelującego wnioski o wstrzymanie wykonania zaskarżonego postanowienia i zawieszenie postępowania rejestrowego do czasu zakończenia sprawy o wydanie akcji, wytoczonej przez apelującego uczestnika postępowania.

Uczestnik postępowania Skarb Państwa – Minister Skarbu Państwa w skardze kasacyjnej opartej o obie podstawy określone w art. 398³ § 1 k.p.c. zarzucił:

- w ramach podstawy naruszenia prawa materialnego obrażę art. 612, 623 § 1, 623 § 3 i 624 § 2 Kodeksu spółek handlowych oraz art. 7, 8 i 9 § 2 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym
- w ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania mającego istotny wpływ na wynik sprawy obrażę art. 316 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 7

ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz art. 328 § 2 w zw. z art. 361 k.p.c.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, ewentualnie o uchylenie tego postanowienia i oddalenie wniosku o dokonanie wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z brzmieniem art. 398¹³ § 1 k.p.c. skarga kasacyjna podlega rozpoznaniu w granicach jej podstaw oraz w granicach zaskarżenia. Granice te, wynikające z treści skargi kasacyjnej uczestnika postępowania Skarbu Państwa - Ministra Skarbu Państwa zawężają przedmiot postępowania kasacyjnego w istocie do zagadnienia, czy przeszkodę do dokonania wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego spółki akcyjnej zarejestrowanej poprzednio w rejestrze sądowym stanowiło występujące na dzień orzekania o wpisie niedopełnienie obowiązku podniesienia kapitału zakładowego do wysokości określonej w art. 624 § 1 k.s.h. Za bezsporne należało uznać przy tym, że spółka będąca wnioskodawcą była wpisana do rejestru sądowego, a wniosek o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego – Rejestru Przedsiębiorców złożyła z zachowaniem terminu wskazanego w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, tj. przed 31.12.2003 r. Przy ocenie zasadności zarzutów zawartych w rozpoznawanej skardze kasacyjnej wymaga podkreślenia, że skarżący bezpodstawnie podnosił, że Sąd II instancji rozpoznając apelację uczestnika postępowania nie odniósł się do zarzutu naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. W istocie Sąd II instancji stwierdził wyraźnie, iż naruszenia tego przepisu apelujący upatrywał w tym, że sąd rejestrowy nie dopełnił obowiązku zbadania wniosku pod kątem zgodności z obowiązującymi przepisami prawa w zakresie wysokości kapitału zakładowego.

Sąd II instancji miał zatem ten zarzut na uwadze. Uznał zaś, że jest on bezzasadny z tej racji, że w ocenie tego Sądu przepisy przejściowe do ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym wprowadziły obowiązek uzyskania wpisu do rejestru przedsiębiorców, nie uzależniając wykonania tego obowiązku od dokonania

przez zainteresowanego przedsiębiorcy jakichkolwiek czynności związanych z doprowadzeniem do zgodności z przepisami k.s.h. dotychczasowych postanowień statutu spółki. Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. był zatem nieuzasadniony. Sąd II instancji stwierdził też wyraźnie, że w świetle art. 316 § 1 k.p.c. powinnością Sądu Rejonowego było rozstrzygnięcie sprawy według stanu na dzień orzekania, a nie jej wniesienia. Sąd ten uwzględnił zaś, że w chwili orzekania wnioskodawca posiadał kapitał zakładowy niższy niż określony w art. 624 k.s.h. Tym samym uwzględnił także obowiązywanie tego przepisu. Uznał jedynie, że przepis ten nie ma zastosowania przy dokonywaniu wpisu do rejestru spółki uprzednio już zarejestrowanej w rejestrze handlowym, co nie pozwala podzielić zarzutu, że Sąd II instancji nie uwzględnił stanu rzeczy istniejącego w chwili wydawania orzeczenia i naruszył tym samym art. 316 k.p.c. Odrębnym zagadnieniem jest natomiast, czy ta ocena była trafna. Powyższa kwestia wiąże się jednak z oceną dokonanej wykładni przepisów, a nie uwzględnieniem stanu sprawy na dzień orzekania w rozumieniu art. 316 k.p.c.

Sąd II instancji podkreślił też, że z treści art. 612 k.s.h. wynika zasada bezpośredniego stosowania przepisów kodeksu spółek handlowych. Uznał jednak, że przepisy przejściowe do ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym stanowią regulację szczególną, która w relacji do treści art. 623 i 624 k.s.h. nakazywała przyjąć, że tryb rejestrowy jest niezależny od trybu przewidzianego przez art. 623 § 3 k.s.h. i te przepisy nie uzależniały dokonania wpisu do rejestru przedsiębiorców spółki już zarejestrowanej od wypełnienia obowiązków dostosowawczych w nich określonych.

Nie można zatem podzielić stanowiska skarżącego, że Sąd II instancji naruszył art. 612 k.s.h. przyjmując, że wobec wnioskodawcy nie ma zastosowania art. 623 § 1 i 624 § 2 k.s.h. W rzeczywistości Sąd II instancji wyraził pogląd, że art. 623 § 1 i 624 § 2 k.s.h. dotyczy również wnioskodawcy, lecz tryb postępowania przewidziany przez te przepisy nie pozostaje w związku z rozpoznaniem wniosku o dokonanie wpisu do rejestru.

Powyższa ocena została w ramach skargi kasacyjnej zakwestionowana w istocie poprzez zarzut błędnej wykładni art. 623 § 1 i art. 624 § 2 k.s.h. oraz art.

623 § 3 w związku z art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym oraz zarzut błędnej wykładni przepisów ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (art. 7, art. 8 i art. 9 § 2 tej ustawy).

Także te zarzuty były nieuzasadnione.

Zgodnie z treścią art. 7 ust. 1 przepisów wprowadzających ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (u. o K.R.S) na spółki wpisane do rejestru sądowego został nałożony obowiązek złożenia wniosków o wpis do rejestru przedsiębiorców prowadzonego przez Krajowy Rejestr Sądowy. Wprowadzenie tego wymogu, w powiązaniu z rozwiązaniami przyjętymi w przepisach ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym dotyczącymi nowej formy prowadzenia rejestru w systemie informatycznym, jego jawności (art. 8) i powszechnej dostępności (art. 10) oraz tzw. jawności materialnej (art. 14) związanej z treścią wpisów w rejestrze, nakazuje przyjąć, że zamiarem ustawodawcy było zapewnienie szybkiego wpisania do rejestru przedsiębiorców spółek zarejestrowanych wcześniej w rejestrze sądowym. Wskazuje na to jednoznacznie także treść art. 8 ust. 1 przepisów wprowadzających u. o K.R.S., który zobowiązał te podmioty do złożenia stosownych wniosków o wpis w stosunkowo krótkim terminie do 31.12.2003 r. (w ciągu 2 lat obowiązywania ustawy).

Przepisy wspomnianej wyżej ustawy nie zawierały przy tym żadnych norm szczególnych przewidujących spełnienie jakichkolwiek dodatkowych warunków przez podmioty określone w art. 7 ust 1, poza złożeniem samego wniosku o wpis. Ewentualna konieczność spełnienia dodatkowych wymogów przy ich wpisywaniu do Krajowego Rejestru Sądowego groziłaby wydłużeniem procesu rejestracji.

Jednocześnie zaś w art. 9 ust. 2 przepisów wprowadzających u. o K.R.S. przewidziano, że do czasu rejestracji, zgodnie z przepisami ustawy o K.R.S., zachowują moc dotychczasowe wpisy w rejestrze sądowym. Ustawodawca założył zatem, że po wejściu w życie przepisów ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym w obrocie występować będą nadal np. spółki akcyjne działające w oparciu o dotychczasowe wpisy w rejestrach sądowych, których treść nie musiała

odpowiadać wymogom kapitałowym przewidzianych dla tych spółek w k.s.h., który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.

Trudno też przyjąć, aby zamiarem ustawodawcy było zróżnicowanie sytuacji działających wcześniej spółek w zależności od tego, w jakim rejestrze byłyby wpisane i stawianie dalej idących wymogów związanych z przepisami k.s.h. w zakresie np. wysokości kapitału zakładowego wobec tych spółek, które wypełniły obowiązek nałożony w art. 7 ust. 1 przepisów wprowadzających u o K.R.S. i złożyły wniosek o wpis do K.R.S. W tym przypadku spółki te nie mogłyby uzyskać wpisu i znalazłyby się w sytuacji takiej, jak te podmioty, które obowiązku ubiegania się o nowy wpis w rejestrze nie wykonały.

Przyjęcie poglądu, że spółki, które złożyły wniosek o wpis do K.R.S. przed 31.12.2003 r. miały obowiązek spełnienia wszystkich wymogów przewidzianych dla nich w przepisach k.s.h. według stanu na dzień orzekania o wpisie oznaczałoby też, że różna byłaby sytuacja tych spółek w zależności od tempa rozpoznawania wniosków o ich rejestrację. Spółki, których wnioski zostałyby złożone i rozpoznane przed 31.12.2003 r. przykładowo nie musiałyby zadbać o podwyższenie swojego kapitału zakładowego do wysokości wskazanej w art. 624 § 2 k.s.h., aby uzyskać wpis do K.R.S., a spółki, których wnioski byłyby rozpoznawane później, byłyby zmuszone do ich odpowiedniego uzupełnienia, co jeszcze dodatkowo wydłużałoby proces ich wpisywania do K.R.S.

Tymczasem obowiązek wypełnienia przez spółki obowiązków dostosowawczych, o których mowa w art. 623 i 624 k.s.h. został na nie nałożony niezależnie od faktu, w jakim rejestrze były wpisane według stanu na dzień 31.12.2003 r. Jest to istotny argument dla stanowiska wyrażonego przez Sąd II instancji, że treść art. 623 i 624 nie stanowiła podstaw sankcji polegającej na odmowie dokonania wpisu do rejestru przedsiębiorców spółki akcyjnej zarejestrowanej wcześniej w rejestrze sądowym i ubiegającej się o wpis na podstawie wniosku złożonego stosownie do wymogu określonego przez art. 7 ust. 1 przepisów wprowadzonych u. o K.R.S.

Pogląd ten jest uzasadniony tym bardziej, że art. 623 § 3 k.s.h. przewiduje odrębny tryb postępowania w przypadku naruszenia przez spółkę obowiązków

dostosowawczych, wynikających z brzmienia art. 623 § 1 i 624 § 2 k.s.h. Umożliwia on sądowi rejestrowemu wezwanie spółki do usunięcia naruszenia w terminie do 6 m-cy, a w przypadku niewykonania tego obowiązku zezwala na wydanie postanowienia o rozwiązaniu spółki.

Przepis ten zawiera zatem wyraźnie inny rodzaj sankcji niż odmowa wpisania do rejestru przedsiębiorców spółki zarejestrowanej wcześniej w oparciu o przepisy kodeksu handlowego.

Wyprowadzanie z brzmienia przepisów art. 623 § 1 i 624 § 2 k.s.h. podstaw dla odmowy przerejestrowania spółki do nowego rejestru oznaczałoby również potencjalne niebezpieczeństwo wytworzenia sytuacji, w której część spółek zarejestrowanych dotychczas w rejestrze sądowym ubiegałaby się ciągle o wpis w K.R.S., nie spełniając wymogów określonych przez przepisy k.s.h. przy rozpoznawaniu ich wniosków po 31.12.2003 r., zaś jednocześnie po tej dacie mogłyby znajdować się w tym rejestrze spółki wpisane przed dniem 31.12.2003, które po uzyskaniu wpisu nie wykonały obowiązków dostosowawczych.

Ich dane zawarte w Krajowym Rejestrze Sądowym np. co do wysokości kapitału zakładowego mogłyby odpowiadać tej samej wysokości co dane spółek które ubiegałyby się dopiero o taki wpis i nie mogły go z tego powodu uzyskać, mimo że wszystkie te podmioty wnioski o rejestrację złożyły zachowując termin przewidziany do 31.12.2003 r. Nie jest to jednocześnie jedyny przykład sytuacji, w której regulacja szczególna zezwalałaby na dokonanie wpisu do K.R.S. spółki, której wysokość kapitału zakładowego nie odpowiadałaby wymogom określonym w przepisach k.s.h.

Taki przypadek przewiduje wprost art. 624 § 4 k.s.h. dla spółek w organizacji, które wnioski o wpis złożyły przed dniem ogłoszenia tej ustawy. Z brzmienia tego przepisu wynika też, że ustawodawca przy rejestracji spółki uznał za istotny dla rozstrzygnięcia o wpisie moment złożenia wniosku o wpis. Nadto zaś przewidział również, że do spółek tych stosuje się wymogi dotyczące podwyższenia kapitału zakładowego określone w art. 624 § 1 i 624 § 2 k.s.h.

Treść tego przepisu potwierdza zatem również, że tryb związany z wypełnieniem obowiązku dostosowawczego jest trybem odrębnym z trybem rejestracji spółek już działających w chwili wejścia w życie przepisów k.s.h. bądź ich ogłoszenia. Uwzględniając powyższe należało przyjąć, że spółka akcyjna wpisana do rejestru sądowego, która złożyła wniosek o jej wpisanie do rejestru przedsiębiorców w terminie określonym w art. 8 ust. 1 ustawy, Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, dla uzyskania wpisu w tym rejestrze po dniu 31.12.2003 r. nie musiała wykazać podwyższenia kapitału zakładowego do wysokości określonej w art. 624 § 2 k.s.h.

Takiej wykładni powołanych wyżej przepisów nie sprzeciwia się również treść art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym. Przepis ten przewiduje, że sąd rejestrowy bada, czy dołączone do wniosku dokumenty są zgodne pod względem formy i treści z przepisami prawa. Jest to przepis o charakterze procesowym, który nie rozstrzyga samodzielnie jakie przepisy prawa mają być brane pod uwagę. Jego treść nie przemawia więc za oceną, że sąd rejestrowy w oparciu o ten przepis ma obowiązek stosowania np. jednakowych kryteriów dla wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego spółki zakładanej w oparciu o przepisy k.s.h. i spółki już działającej i zarejestrowanej pod rządem przepisów k.h.

Dlatego też stwierdzenie, że spółka akcyjna będąca wnioskodawcą przy uzyskaniu wpisu do krajowego Rejestru Sądowego nie musiała spełnić wymogów przewidzianych w art. 624 § 2 k.s.h. co do wysokości kapitału zakładowego nie musiało stanowić naruszenia art. 23 ustawy o krajowym Rejestrze Sądowym wynikającego z jego błędnej wykładni, o ile regulacja szczególna dotycząca rejestracji tego rodzaju spółek nie wymagała istotnie brania pod uwagę treści art. 624 § 2 k.s.h., przy rozpoznawaniu wniosku o wpis.

Jak już wyżej wskazano za taką oceną przemawiała zaś wykładnia art. 623 i 624 k.s.h. w powiązaniu z przepisami art. 7 ust. 1, 8 i 9 ust. 2 przepisów wprowadzających ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym.

Kierując się powyższą oceną oraz uwzględniając przytoczone wcześniej motywy oceny zarzutów zawartych w skardze kasacyjnej, Sąd Najwyższy uznał

ją za pozbawioną uzasadnionych podstaw. Z tych względów podlegała ona oddaleniu w oparciu o treść art. 398¹⁴ k.p.c.